

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.43 (3259) ●

● ЧАЦВЕР, 17 ЛІСТАПАДА, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Цёплыя сустрэчы з землякамі
Пад час візіту ў Кішынёў беларускай дэлегацыі падпісана праграма аб міжэтнічным супрацоўніцтве **Стар. 2**

Кароткі век Казіміра
Гарадам, як і людзям, наканаваны пэўны лёс **Стар. 3**

Шчасце там, дзе ўтульны дом
На дзіцячым фестывалі мастацтваў “Беларусь — песня мая” ў Самары выканаўцы з імпэтам спявалі і танчылі “Лявоніху” **Стар. 4**

ДОБРАЯ СПРАВА

Расціце вялікія!

У Ляхавіцкім раёне энтузіясты заклалі і даглядаюць новы парк у гістарычным месцы

Іван Ждановіч

Пра тое, што ў калег з Ляхавіч слова ў ладзе са справамі, нагадала мне ў маі на выставе “СМІ ў Беларусі” даўняя знаёмая, рэдактар раёнкі Вольга Барадзіна. Казала: цікавую справу задумалі журналісты! І ўжо ёсць вынік — талакою высадзілі сто маладых дубкоў у знакавым месцы, на тэрыторыі шляхецкай сядзібы, дзе сто гадоў таму гасцявала і пасадзіла дуб вядомай польскай пісьменніца Эліза Ажэшка. Вось так даўняя традыцыя атрымала творчы працяг.

Сціпла прамаўчала Вольга Пятроўна: то ж яна сама летась у душэўнай, лірычнай нататцы “Заверасніла” прапанавала ўсім разам сабрацца ды прадоўжыць век волата-дуба, пасаджаўнага Элізай Ажэшкай у 1909 годзе ў фальварку Бохвіцаў у Флер’янове. Ідэю падтрымалі

Маладыя дубкі ў новым парку даглядаюць разам і ветэраны, і моладзь

ветэраны, найперш Герой Сацыялістычнай Працы Генрых Трацяк і яго сябар Валянцін Багатыроў, актывісты Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, навучэнцы-старшакурснікі Ляхавіцкага дзяржаўнага аграрнага каледжа. Калі сёлета 21 красавіка энтузіясты

разам з журналістамі высаджвалі дубкі непадалёк ад ажэшкаўскага дуба, рыдлёўкамі папрацавалі і старшыня райвыканкама Дзмітрый Бурдук, яго намеснік Уладзімір Крук, лясгасаўцы, экалагі... Дапамагаў арганізаваць справу і старшыня мясцовага сель-

гаскааператыва Аляксандр Вашчук. “Сто дубкоў, сярод якіх і прарошчаныя з жалудоў ажэшкаўскага, укараняюцца і прывыкаюць да новага месца жыхарства”, — напісала ў “Ляхавіцкім весніку” Вольга Барадзіна ўвесну пасля працоўнага дэсанту ў Флер’янова.

Векавы дуб у Флер’янове

Днямі ў рэдакцыю прыйшлі прыгожыя здымкі з восеньскай сядзібы і вестка: творчы праект журналістаў “Гісторыя ў асобах” прадаўжаецца. Дубкі прыжыліся, набіраюць моц. Больш таго: “ужо зацверджаны план па адраджэнні Флер’яноўскага палацава-паркавага ансамбля!” У ім, як лічаць краязнаўцы, будзе дарэчы адкрыць і музей. Дэсант нядаўна выязджаў папрацаваць у маладую дуброву: ветэраны, валанцёры з аграрнага каледжа, актывісты БРСМ. Многія з іх і садзілі ўвесну дубкі, а цяпер згралі лісце, збіралі сухія галіны, наводзілі парадак ля дуба-патрыярха. Была і экскурсія па сядзібе, якую правёў Генрых Трацяк. → **Стар. 3**

СУПОЛЬНАСЦЬ

Зямля, што стала роднаю

Пра былую веліч Грэцыі ўсім вядома. І сёння ўвага многіх еўрапейцаў скіравана да гэтай краіны, якая ніяк не можа выбрацца з фінансавых эканамічных праблем. За тым, што адбываецца на этнічнай радзіме, уважліва сочаць і беларускія грэкі. А як ім жывецца?

Іна Ганчарэвіч

Нагадаю, першыя дзелавыя кантакты нашых продкаў з грэкамі, лічаць гісторыкі, фіксаваліся яшчэ ў IX—XII стагоддзях. Тады купцы з Грэцыі па водным шляху “з варагаў у грэкі” ладзілі гандлёвыя стасункі з мясцовым насельніцтвам — куплялі драўніну, хлеб, рамесныя і ювелірныя вырабы, прывозілі на нашы землі віно, вострыя прыправы, дарагія тканіны, абразы, кнігі. Ёсць звест-

кі, што ў канцы XVIII стагоддзя на тэрыторыі Беларусі грэкі-ваеначальнікі былі на ваеннай службе, некаторыя вызначыліся пад час Турэцкай вайны 1788 года, за што і атрымлівалі тут ад імператрыцы Кацярыны маенткі, становіліся землеўладальнікамі. Прыкладам, пусцілі карані ў Віцебскай губерні контр-адмірал Павел (Паніюці) Аляксіяна, у Магілёўскай — старажытны род Ватацы (дарэчы, адзін з самых арыстакратычных у Візантыі), у Мінскай — прад-

стаўнікі роду Тата-Афанасопула. Пэўна, і цяпер нашчадкі тых знакамітых дваран, генералаў жывуць у Беларусі, часам і не памятаючы пра свой радавод.

Суполкі грэкаў пачалі з’яўляцца ў Беларусі нядаўна. У асноўным у іх цяпер тыя, хто прыехаў у пасляваенны час — на вучобу, па сямейных абставінах, іншыя ратаваліся ад рэпрэсій і дэпартацый. Большасць грэкаў жыве ў Мінску і Маладзечне, ёсць яны ў Вілейцы, Барысаве, Кобры-

Грэкі і ў Беларусі захоўваюць свае традыцыі

не. Савет Беларускага грамадскага аб’яднання грэкаў “Пелапанес” узначальвае Рафаэль Дальянаў. “Этнічных грэкаў у Беларусі няшмат: паводле перапісу 2009 года, толькі 643, — гаворыць Рафаэль Мікалаевіч. — На самай жа справе нас — звыш чатырох тысяч. Аднак многія грэкі маюць змешаныя шлюбы і, навучаныя горкім гістарычным вопытам, засцера-

гаючы дзяцей, запісвалі іх па іншай нацыянальнасці — бацькі ці маці”.

Мой суразмоўца ў Маладзечне з кастрычніка 1975 года: прыехаў працаваць па размеркаванні пасля заканчэння Новагарскага політэхнічнага інстытута. Ідэя аб’яднаць усіх грэкаў, якія жывуць у Беларусі, нарадзілася ў 1992 годзе. → **Стар. 2**

СЯБРЫ

Цёплыя сустрэчы з землякамі

Пад час візіту ў Кішынёў беларускай дэлегацыі падпісана праграма аб этнічным супрацоўніцтве. Яе будучы ўзгоднена выконваць не толькі Бюро міжэтнічных адносін Малдовы і апарат Упаўнаважанага Беларусі, але і іншыя ўдзельнікі, каб забяспечыць правы этнічных малдаван і беларусаў у абедзвюх краінах.

Іван Іванаў, Лявон Целеш

Цяпер беларусаў у Малдове, паводле перапісу 2004 года, звыш 5 тысяч. Там дзейнічаюць 8 грамадскіх беларускіх аб'яднанняў. А Беларусь у сваю чаргу стала другой радзімай для пяці тысяч этнічных малдаван. Таму і патрэбны ўзгоднены дзеянні на карысць прадстаўнікоў этнасупольнасцяў.

Пад час сустрэч у Кішынёве гаварылася аб тым, што да беларусаў у Малдове — паважлівае стаўленне. Увогуле Бюро міжэтнічных адносін Малдовы падтрымлівае ініцыятывы грамадскіх этнакультурных суполак. Іх, дарэчы, акрэдытавана 87. На добрым рахунку і Беларуская абшчына Малдовы, якой кіруе Юрый Статкевіч. Ён, як і лідары іншых этнасуполак, уваходзіць у склад Каардынацыйнага савета этнакультурных арганізацый. І пад эгідай створанага пры бюро Дома нацыянальнасцяў рэалізуюцца цікавыя праекты, мэта якіх — умацоўваць дух талерантнасці, міжкультурна-

Да беларусаў у Малдове — паважлівае стаўленне

га дыялога ў краіне.

Цёплай была сустрэча нашай дэлегацыі з прадстаўнікамі беларускай дыяспары, журналістамі пад час візіту ў Кішынёў. Леанід Гуляка раскажаў пра сувязі беларускай дыяспары ў Малдове з Бацькаўшчынай, адказаў на пытанні. Землякам уручылі падарункі, сярод якіх творы беларускіх пісьменнікаў, беларускамоўныя буквары...

Асабліва ж каштоўны дар — 16 беларускіх народных строяў для самадзейных артыстаў Беларускай абшчыны Грыгарыопаля, Ціраспаля і Бендэр.

На гэтую сустрэчу прыйшло шмат землякоў-беларусаў, у тым ліку ўраджэнец Навагрудчыны Юрый Статкевіч, мастак з Лоеўшчыны Вячаслаў Ігнаценка. Былі за сяброўскім сталом Тамара Ломцева, кіраўнік Тава-

рыства беларускай культуры з Ціраспаля, Генадзь Зяньковіч, які кіруе Асацыяцыяй беларусаў пры муніцыпіі (гарсавеце) Кішынёва. А ветэран Вялікай Айчыннай вайны, актыўны сябра Беларускай абшчыны, ганаровы грамадзянін Кішынёва Віктар Васільевіч Вайцэховіч атрымаў ад Леаніда Гулякі ў падарунак каштоўную кнігу “Энцыклапедыя Перамогі”. Дарэчы, пра

слаўнага земляка, які родам з вёскі Скобраўка Пухавіцкага раёна, прайшоў дарогамі вайны і ў 45-м удзельнічаў у парадзе Перамогі на Краснай плошчы, “ГР” ужо раскавала чытачам. Цяпер у клубе-музеі “Гвардзеец”, які ў 1965 годзе стварыў пры сваім доме Віктар Васільевіч у будынку “пад вінаграднымі лозамі”, звыш 400 фотадакументаў ваенных часоў.

Прыгожа і практычна

На рэспубліканскім архітэктурным конкурсе лепшым збудаваннем апошніх двух гадоў прызнаны спартыўны комплекс “Мінск-Арэна”

Галоўным канкурэнтам сталічнай “Мінск-Арэны” на конкурсе была і новая канцэртная зала ў Маладзечне. “Прэтэндэнты ацэньваліся па сучасных міжнародных архітэктурных стандартах”, — запэўніў эксперт галоўнага ўпраўлення дзяржаўнай экспертызы Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Беларусі, член журы конкурсу Іван Жураўлёў. Гран-пры рэспубліканскага конкурсу атрымаў менавіта спартыўны комплекс.

“Мінск-Арэна”, як адзначаюць спецыялісты, — збудаванне вельмі кампактнае і ў той жа час шматфункцыянальнае. “У ім няма непатрэбнага размаху, які ўласцівы шэрагу сучасных пабудов”, — гаворыць Іван Жураўлёў. — Можна казаць, што ў гэтым комплексе няма нічога лішняга”.

А лепшымі праектамі, якія яшчэ трэба ўвасобіць, журы прызнала гасцінічна-жылы комплекс у сталічным мікрараёне Лябяжы, міжнародны раён “Глобус” на вуліцы Арлоўскай таксама ў Мінску, комплекс з музеем прыроды на Браслаўскіх азёрах. Сярод дыпломных работ перамог праект “Рэстаўрацыя комплексу Барысаглебскай царквы ў Навагрудку”.

СУПОЛЬНАСЦЬ

Зямля, што стала роднаю

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Знайшоў іншых суайчыннікаў у горадзе, некалькі год аднадумцы па драбніцах збіралі інфармацыю пра беларускіх грэкаў. Урэшце ў 98-м на ўстаноўчым сходзе была створана суполка. Дарэчы, Пеліпанес — гэта паўвостраў, прыгожае месца Грэцыі, названае так у гонар цара і нацыянальнага героя Пелопса, які заснаваў у Грэцыі Алімпійскія гульні. Цяпер у суполцы амаль 900 чалавек, і яна расце. У 2010-м у Маладзечне ўтварылася і маладзёжнае аб'яднанне грэкаў “Арганаўт”, актывістаў якога Рафаэль Мікалаевіч называе “сваймі зменай”.

Сам Рафаэль нарадзіўся за межамі этнічнай радзімы, у Грузіі. Яго продкі, расказвае, пераехалі туды з Турцыі пасля руска-турэцкай вайны. Бацька працаваў у сяле Цінецкара брыгадзірам трактарнай брыгады, маці — даяркай. Там жыло шмат грэкаў, але многія ўжо з'ехалі: хто ў Расію, хто ў Грэцыю, а хто і ў Беларусь. Малады спецыяліст Рафаэль Дальянаў у 24 гады працаваў ужо начальнікам цэха, хоць і не адразаў усё ў яго атрымлівалася. З часам рабочыя пабачылі, што кіраўнік ён хоць строгі, але справядлівы, пачалі ставіцца да яго з павагай. Цяпер Рафаэль Мікалаевіч разам з жонкай-беларускай, дзецьмі жыве ва ўласным двухпавярховым доме, у іх ёсць

Грэчаскі танец акрылья

прысудзібы ўчастак, на якім вырошчваюць добрыя ўраджаі садавіны, гародніны і ягад. “Я шчаслівы чалавек, — прызнаецца Рафаэль Мікалаевіч. — У мяне выдатная сям'я, дзеці, праца... За гады жыцця ў Беларусі я настолькі зросся з ёй, што цяпер для мяне складана вылучыць нейкія адметныя рысы, якія ўласцівыя толькі грэкам ці толькі беларусам. У нас шмат агульнага: як і большасць беларусаў, мы праваслаўныя. У нас тыя ж хрысціянскія святы. Мае супляменнікі, як і беларусы, гасцінныя, спагадлівыя і працавітыя. Мабыць, адзінае, што адрознівае нас ад беларусаў, — празмерная эмацыйнасць. Ды гэта, ведаеце, ужо гены, а супраць іх не пойдзеш...”

А на пытанне, ці хочацца яму вярнуцца на этнічную радзіму, Рафаэль Мікалаевіч адказаў разважліва: “І Грэцыя, і Грузія, і Беларусь — гэта ўсе родныя для мяне краіны. У адной мае этнічныя карані, у другой я нарадзіўся і там пахаваныя мае бацькі. У трэцяй я набыў сям'ю, дзяцей, працу. А жыць хачу застацца ў Беларусі, бо тут, лічу, я сёння найбольш запатрабаваны”.

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Госць з горада Багнолет

У Францыі памятаюць ураджэнца Віцебскай вобласці Оскара Мілаша

Найперш хачу падзякаваць “Голасу Радзімы” за артыкул пра Чэслава Мілаша: у выдатнага польскага паэта, лаўрэата Нобелеўскай прэміі сёлета сотыя ўгодкі, яго ўшаноўваюць ва ўсіх славянскіх краінах. Прысланыя вамі брашуры, выразкі з друку былі вельмі дарэчы, калі ў Чарэйскай сельскай бібліятэцы ладзілася прысвечаная яму выстава.

Мы прадставілі ў экспазіцыі і матэрыялы, звязаныя з жыццём і творчасцю Оскара Мілаша — гэта дзядзька Чэслава і наш зямляк. Нагадаю, што Оскар Мілаш быў вядомы як французскі паэт і літоўскі дыпламат. А нарадзіўся ён у нас, у Чарэі, 27 мая 1877 года. Тут прайшлі яго дзяцінства і юнацтва. Пасля Першай сусветнай вайны наш зямляк апынуўся ў Літве, стаў пазней яе паслом у Парыжы. І здабыў у Францыі папулярнасць як прадстаўнік паэтычнага мадэрнізму, аказаў значны ўплыў на творчасць свайго

племніка. Між іншым, Чэслаў Мілаш нават прысвечыў свайму дзядзьку паэму “Падмайстар”, дзе называе Оскара Майстрам, а сябе — яго вучнем. Памёр Оскар Мілаш 27 мая 1939 года ў Фантэбло.

Оскар Мілаш

І вось нядаўна Чарэю наведаў госць з Францыі, з горада Багнолет. Алан Ласьнер, прыхільнік паэзіі Оскара Мілаша, рашыў выбрацца на яго радзіму. Я паказала госцю нашу ста-

рую школу, пабудаваную там, дзе стаяў дом Мілашаў, рэшткі бэзавай і ліпавай алеяў у былым маёнтку. У тых згадках пра мінуўшчыну ёсць свая рамантыка. У Алана быў з сабой томік вершаў Оскара Мілаша. Цяпер шкадую, што не папрасіла яго прачытаць хоць адзін верш на французскай мове.

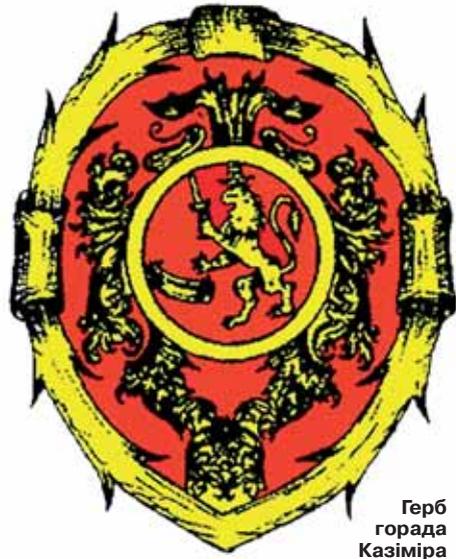
Заадно дадам, што наш суайчыннік выдаў у Францыі кнігу запісаў “літоўскіх” легендаў. Мне здаецца, што слова “літоўскі” ўжыта ім не ў этнічным, а ў гістарычным сэнсе: як азначэнне тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага, дзе яны запісаны. Мяркую, нашы суайчыннікі ў Францыі могуць расшукаць і адсканіраваць ці перафатаграфіраваць гэтыя гэтых несумненна беларускіх легенд. А там, глядзіш, нехта і перакладзе іх на беларускую мову — гэта будзе даніна нашай павагі да слаўнага земляка.

Таццяна Казлоўская, бібліятэкар Чарэйскай бібліятэкі Чашніцкага раёна

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Кароткі век Казіміра

Гарадам, як і людзям, наканаваны пэўны лёс. Адны жывуць доўгі век, другія ў лепшым выпадку пакідаюць па сабе нейкі след на зямлі. Некаторыя ж знікаюць у хвалях часу, бы караблі ў акіяне. Да апошніх належыць і Казімір, які пражыў толькі 12 гадоў. Гісторыкі сцвярджаюць: горад яшчэ 350 гадоў таму стаяў на беразе ракі Бярэзіны, у межах сённяшняга Светлагорскага раёна Гомельшчыны. Цяпер там вёска Каралеўская Слабада...

Герб горада Казіміра

Лявон Целеш

Разам з доктарам гістарычных навук Сяргеем Рассадзіным ідзем па тых мясцінах. Трава, узгоркі, купкі кустоў... Ён раскавае пра трагічную гісторыю паселішча. Пра вынікі раскопак — яны ідуць пад кіраўніцтвам прафесара пяць гадоў. Дык што ж гэта за горад такі?

Пачыналася ўсё прыгожа... У 1637-м кароль Рэчы Паспалітай Уладзіслаў IV Ваза ўзяў шлюб з дачкой аўстрыйскага імператара Фердынанда II Цэцыліяй Рэнатай Габсбург. І ўжо праз два гады тагачаснае Бабруйскае староства перайшло ва ўладанне польскай каралевы і вялікай княгіні ВКЛ. Прадпрымальня Цэцылія вырашыла стварыць там тэрыторыю, спрыяльную для гандлю, гэткую свабодную эканамічную зону. У той час падобнае месца называлі Слабадой, а паколькі ўладарка была каралевай, дык і паселішча назвалі Каралеўскай Слабадой. Гэта быў папярэднік Казіміра. Каралева марыла стварыць там сталіцу староства. Відаць, густ мела выдатны, бо маляўнічае месца выбрала пад Слабоду: з берага Бярэзіны адкрываецца цудоўны краявід.

Слабада развівалася і ў хуткім часе атрымала статус горада, па тым часе немалога: уздоўж ракі — паўтара кіламетра, а ўглыб — кіламетр. У 1640 годзе ў Цэцыліі Рэнаты нарадзіўся сын Жыгімонт Казімір. І каралева вырашыла назваць горад яго імем: Казімір. У 1643-м ён атрымаў магдэбургскае права, герб з выявай залатога льва ў чырвоным полі. Там была ратуша, прыстань, у год праводзіліся чатыры кірмашы. Развіваліся рамёствы: выплаўлялася шкло, выраблялася кафля, кваліфікаваныя майстры апрацоўвалі металы. Ды нядоўга пражыў сын каралевы Казімір: усяго

На гэтым месцы горада Казіміра, верагодна, была гандлёвая плошча

У Светлагорскім гісторыка-краязнаўчым музеі — звыш тысячы экспанатаў, знойдзеных пад час раскопак

16 гадоў. І горад, яго цэзка, сышоў у вечнасць праз 12 гадоў ад свайго нараджэння. У 1654 годзе, як вядома, пачалася доўгая, кро-

вапралітная вайна паміж Расіяй і Рэччу Паспалітай — яна і сцэрла гэтае паселішча з зямлі.

За час раскопак знойдзена

шмат рэчаў з XVII стагоддзя: фрагменты кафлі, курільнай льюлькі, жаночыя ўпрыгажэнні, мушкетная куля, каваныя цвікі,

рэшткі посуду, наканечнікі стрэл арбалета і лука, кавалкі шкляных і фаянсавых вырабаў. За быццё горада сведчаць і манеты: у сельскай мясцовасці грашыма ў той час не карысталіся, часцей надаруся натуральны абмен. Нечаканасцю для вучоных была знаходка бранзалеткі і прасніцы з шырокай адтулінай: рэчаў, характэрных для сярэдзіны першага тысячагоддзя нашай эры. Відаць, месца, дзе ўзнік Казімір, даўно было абжыта: крэмневая нажападобная пласціна наогул дайшла з бронзавага веку!

Шмат цікавых прадметаў знаходзяць на агародах і жыхары Каралеўскай Слабоды. Сёлета раскопкі на пляцоўцы, дзе, верагодна, была гандлёвая плошча, праводзілі навучэнцы Светлагорскага індустрыяльнага каледжа на чале з выкладчыкам Генадзем Рызнавіком. У культурным слоі знойдзены кавалкі кафлі, кераміка, цвікі. Вялікую дапамогу археолагам аказваюць старшыня Светлагорскага райвыканкама Сяргей Максіменка, яго намеснік Сяргей Мяркулаў. Для раёна ж гонар мець на сваёй тэрыторыі такі помнік: старажытны горад. У раскопках удзельнічаюць вучні светлагорскіх школ — гэта добрыя ўрокі па гісторыі краю, дзе яны нарадзіліся.

Разам з Сяргеем Рассадзіным, якому належыць прыярытэт у адкрыцці былога месцазнаходжання старажытнага горада, мы наведалі і Светлагорскі гісторыка-краязнаўчы музей. Уражваюць яго багатыя экспазіцыі. Загадчыца музея Людміла Грабко паведала пра тое, што сюды ўжо трапілі больш за тысячу экспанатаў, знойдзеных на раскопках, і ўсе яны выстаўлены для агляду.

Раскопкі між тым працягваюцца. Адкрыццяў, упэўнены Сяргей Яўгенавіч, будзе яшчэ нямаля.

ДОБРАЯ СПРАВА

Расціце вялікія!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Чым адметная сядзіба Флер'янова? Як там аказалася некалі Эліза Ажэшка? Яна, дарэчы, ураджэнка вёскі Мілкаўшчына (цяпер Гродзенскі раён), і многія з яе твораў — беларускія па змесце і духу. Аднак пісала пані па-польску, і таму літаратуразнаўцы ніяк не адважацца назваць яе пісьменніцай польска-беларускай. Хоць гэта так відавочна!

Што да сядзібы, то спярша Фларыян Бохвіц, вядомы

філосаф, удзельнік паўстання 1863-64 гадоў, меў маёнтак у Вошкаўцах (цяпер вёска Ураджайная). Гаспадар ахвотна займаўся ўпарадкаваннем сядзібы. І яго сын, Ян Бохвіц, меў да таго схільнасць, заснаваў новую сядзібу, у гонар бацькі з часам названую Фларыянова: "тое, што належыць Фларыяну". Народу ж больш на душу лягло — Флер'янова, так і павялося. Нарэшце, сын Яна, Тадэвуш Бохвіц (1863—1930), прадоўжыў традыцыі бацькі і

дзедка. Сучаснікі называлі яго сядзібу "ўпрыгожаннем ваколліцы", у Флер'янове ладзіўся пансіён: туды прыязджалі адпачываць вядомыя літаратары, журналісты краю, у ліку якіх быў і будучы Нобелеўскі лаўрэат Уладзіслаў Рэймант. У 1908—1909 гадах там гасцявала Эліза Ажэшка. Даследчыкі ахвота цытуюць яе ліст да сяброўкі: "Я на лета зноў выбіраюся да Фларыянава. Вёска прыгожая, здаровая, Бохвіцаў палюбіла, гэта людзі бязмеж-

на добрыя і мілыя..." Пазней літаратурны крытык Юзаф Катарбінскі напісаў, як цікава, з вершамі і музыкай праходзілі вечары ў Флер'янове, як людзі культуры ўдзельнічалі ў народным абрадзе пачатку сяўбы: "Гаспадар падае Ажэшцы аздобленыя кветкамі кошык са збожжам. Яна бласлаўляе крыжам раллю і кідае дрыжачай рукой некалькі жменяў сыпкага зерня на ўзараныя загоны... Мы вяртаемся да двара на другі сімвалічны абрад. Каля дома

выкапаны дзве ямы, садоўнікі прывезлі два маладзенькія дубочки. Ажэшка і Рэймант трымаюць за галінкі маладыя дрэвы, так проста адбываецца ўрачыстасць закладкі маладога гаю на памяць побыту польскіх літаратараў".

Што ж, не будзе вялікім дзівам, калі з часам у Флер'яноўскім палацава-паркавым ансамблі зноў пачне збірацца творчы люд і зноў загучаць там, ужо ля маладых дубоў, вершы, спевы, музыка...

ДАЛЯГЛЯДЫ

Шчасце там, дзе ўтульны дом

На абласным дзіцячым фестывалі мастацтваў “Беларусь — песня мая” ў Самары выканаўцы з імпэтам спявалі і танчылі “Лявоніху”, а юныя музыкі пранікнёна гралі на скрыпках “Белавежскую пушчу”

Яркай зоркай фестыва-лю стала Дарына Кудраўца-ва, вучаніца майстра спеваў Іны Сухачэўскай. Дзевяці-гадовая артыстка адкры-тым і чыстым, як званочак, голасам крапае душу. Песні яе — пра “край любімы бе-ларускі”, дзе “знаёмая сцэж-ка прама ў дом прывядзе”. Светла верыш гэтаму дзіця-ці з адкрытай і шчырай ду-шой. Радасна, што пачуццё любові да радзімы ўласціва дзецям, і яны дзеліцца ім з дарослымі. Дарына з зада-вальненнем займаецца ва-калам. На мінулым фестыв-валі яна была яшчэ проста слухачкай, тады ўпершыню і ўбачыла беларускія кас-цюмы, захацела выступаць у такіх жа.

Парадаваў слухачоў Захар Фядотаў з дзіцячай музычнай школы. Ён спя-ваў “Лявоніху” так сардэ-чна, што пераканаў усіх: і ў вакальным варыянце кампазіцыя не менш ціка-вая, чым яе харэаграфічная версія, якую прадстаўляў ансамбль “Натхненне”. А вось юныя скрыпачкі з ан-самбля “Класік” кранальна гралі “Белавежскую пушчу”. Упершыню выступаў на фестывалі гурт “Магнія”, якім кіруе Кацярына Стрынако-ва. Для танца “Рэчанька”, гэ-ткай рамантычнай фантазіі на фальклорныя матывы,

У дзяўчат з Самары шмат любімых песень пра Беларусь

выканаўцы самі прыдумалі і пашылі касцюмы.

Шмат нумароў прысвя-чалася гасціннай самарскай зямлі. Ансамбль “Зачара-ванне” спяваў пра тое, што гэты край — душа Расіі. Вельмі арганічна глядзіліся хлопцы гурта “Натхненне” як у беларускай “Лявонісе”, так і ў “Самарскай кадры-лі”. Запомнілася і выступ-ленне ансамбля “Мазаіка”:

дзяўчынкі плаўна кружы-ліся ў танцы “Ільняная Беларусь мая!” разам з прыгожымі беларускімі ручнікамі. Дарэчы, нумар быў спецыяльна падрыхта-ваны для фестываля педа-гогам Наталлія Меліхавай, якая заўсёды радуе гледа-чоў сваімі танцавальнымі пастаноўкамі.

Прызнацца, больш за ўсё на фестывалі ўражва-

ла вялікае жаданне дзяцей прадстаўляць менавіта род-ную культуру! Безумоўна, беларускае мастацтва з яго прыхільнасцю да трады-цыйных маральных каш-тоўнасцяў мае будучыню, калі ўваабляецца ў твор-часці юных талентаў.

Аляксандр Патанейка, дырэктар арганізацыі “Руска-беларускае братэрства 2000”, г. Самара

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ?

Падарожжы ў часе

Шмат новага можна спазнаць у вандроўках, як рэальных, так і ўяўных. Прычым атрымаць веды не толькі геаграфічныя, але і лінгвістычныя. Выправімся ў падарожжа, каб даведацца і запомніць, якія канчаткі характэрныя для назоўнікаў мужчынскага роду з агульным значэннем часу ў форме роднага склону адзіночнага ліку.

Перш чым некуды на-кіравацца, мы павінны ўсё спланаваць. Так, звычайна ад панядзелка да чацвярга ў нас вельмі шмат спраў. Увогуле будныя дні *тыд-ня* мы прысвячаем працы або вучобе, часта нават у цёплую пару года, найлеп-шы сезон для падарожжаў. Многія з нас любяць пес-ціцца на сонцы ў сярэдзіне *ліпеня*. Ну а некаторым дас-падобы прахалода *каст-рычніка* або празрыстасць *лістапада*. Кожнаму сваё. Нам жа важна ведаць, з якімі канчаткамі ўжываць назоўнікі, што абазнача-юць прамежкі часу.

Такім чынам, шмат было названа **канкрэт-ных, пэўна акрэсленых** прамежкаў часу: *панядзе-лак, чацвер, тыдзень, лі-пень, кастрычнік, ліста-пад*. Варта запомніць, што для іх характэрны канча-так **-а (-я)** у родным скло-не адзіночнага ліку. Тое ж адносіцца да слоў *аўто-рак, семестр, дзень, год*.

Значыць, ад панядзелка да аўторка, чацвярга, іншага дня тыдня; з ліпеня, каст-рычніка, лістапада і г. д.

Вядома, вандроўка — справа не аднаго дня. Бывае, яна так захоплівае, што расцягваецца на доў-га. Ну як тут вернешся, калі столькі цікавага яшчэ не спазнана?! А на мар-скім пляжы дык і ўвогуле можна забыцца пра тэрмін свайго знаходжання ў той ці іншай краіне.

Як вы заўважылі, мы пашырылі часавыя межы і гаворка цяпер пра такія на-зоўнікі, як *перыяд, тэрмін, прамежак*. Яны не звязаны з канкрэтным абмежаван-нем, гэта **больш агульныя** словы, чым, напрыклад, *дзень* або *год*. Таму ў род-ным склоне адзіночнага ліку ім уласцівы канчаток **-у**. Значыць, *няма тэрмі-ну, перыяду, прамежку* і, урэшце, *часу*.

Як вы ўпэўніліся, мову можна вывучаць не толькі ў бібліятэцы або на занят-ках. лепш запамінаецца, калі пазнаеш з уласнага вопыту, з жыцця, падключыўшы фантазію, якая дзав-валяе ладзіць вандроўкі ў прасторы і часе.

Падрыхтавала **Вераніка Бандаровіч**

Не згубіць адметнае

Таццяна Пастушэнка

Кінематаграфісты шасці краін заняты ў здымках фільма па матывах аповесці Васіля Быкава “У тумане”

Карціна па аповесці Быкава — міжнародны кінапраект, які рэалізуец-ца беларускімі майстрамі сумесна з калегамі з Гер-маніі, Нідэрландаў, Латвіі, Літвы і Расіі. Як патлума-чы ў генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастуд-ыі “Беларусьфільм” Алег Сільвановіч, асноўныя здымкі завершаны, фільм будзе выпушчаны ў маі на-ступнага года.

Над фільмам працуе вядомы беларускі рэжысёр Сяргей Лазніца, які, дарэчы, летась за фільм “Шчас-

це маё” атрымаў мноства ўзнагарод і прызоў, у тым ліку Гран-пры мінскага міжнароднага кінафестыв-валю “Лістапад-2010”.

Мяркуецца, што фільм па аповесці Васіля Быка-ва выйдзе ў кінапракат па Еўропе. Па словах Алега Сільвановіча, сёння ўсе еўрапейскія краіны так ці інакш аб’ядноўваюць як фінансавыя, так і творчыя сродкі для сумеснай кіна-вытворчасці, каб працаваць над больш маштабнымі праектамі. Станоўны мо-мант у такой творчасці — гэта аб’яднаны кінапракат краін-удзельніц. “Але наша задача ў гэтай сітуацыі — думаць пра тое, што ўласна беларускага застанеца ў падобнай кінапрадукцыі”, — лічыць Алег Сільва-новіч.

Калі збываюцца мары

Амерыканская флейтыстка і кампазітар, лаўрэат прэміі “Грэмі” Ронда Ларсан цудоўна сыграла на канцэрце ў Белдзяржфілармоніі беларускую народную мелодыю “Купалінка”. Такой аранжыроўкі раней не было, бо сама Ронда — яе аўтар.

Рондзе Ларсан вельмі спадабалася мелодыя “Купалінкі”

Таццяна Пастушэнка

Па словах Ронды Ларсан, гэта адна з яе любімых мелодый. “Яна вельмі запамінальная і загадкавая. Калі я

пачала працаваць з ёй, каля чатырох дзён яна не выходзіла ў мяне з гала-вы. Я працягвала напяваць яе і днём, і ноччу — не словы, паколькі я не размаўляю па-беларуску, а мелодыю.

Я палюбіла яе. Гэта адна з самых цудоўных мелодый, якія я калі-небудзь чула”, — гаворыць кампазітар.

Ронда, натуральна, ведае ўжо і змест песні “Купалінка”. Увогуле ёй падабаецца музыка розных народаў, але больш за ўсё — кельцкая. Яна саліруе на розных флейтах, а ў яе музыцы чуюцца элементы мелодый з розных краін свету, матывы джа-завай, класічнай і кельцкай музыкі. Выступленне амерыканскай артысткі сабрала поўную залу слухачоў.

Флейтыстка прызналася, што па-любіла Беларусь яшчэ ў першы пры-езд у краіну, дзесяць гадоў таму. У гэты раз Ронда пабывала ў Магілёве, дзе сустракалася са студэнтамі му-зычнага вучылішча, а таксама паба-чыла нарэшце беларускія ласы, пра якія даўно марыла.